

Sent í samráðsgátt

Reykjavík, 11. september 2023

Matvælaráðuneytið
Skrifstofa landbúnaðar

Efni: Umsögn um áform um breytingu á búvörulögum nr. 99/1993 - Framleiðendafélög, mál nr. 156/2023.

Í greinargerð um áform þessi kemur fram að samráð hafi farið fram um málið við helstu hagaðila. Bændasamtökin geta ekki tekið undir það mat að samráð hafi verið haft um þessa útfærslu sem nú er til umsagnar, þó ýmsar hliðar málsins hafi vissulega verið lengi til umræðu. Leggja samtökin mikla áherslu á að horft verði til þeirrar útfærslu sem lagt var upp með í skýrslu spretthóps matvælaráðherra frá 14. júní 2022 en þar segir:

6. Við blasir að mikil þörf er fyrir endurskipulagningu og hagræðingu í slátrun og kjötvinnslu og eru í því fölgendir umtalsverðir hagsmunir bæði neytenda og bænda. [...] Hópurinn leggur því til að veitt verði tímabundin heimild í lögum, t.d. til fjögurra ára fyrir sláturleyfishafa og frumvinnslu afurðastöðva í kjötvinnslu til samstarfs um sameiningu eininga, samninga sín í millum og verkaskiptingu. Samtökum fyrirtækja í þessum geira verði gert að skila til stjórnvalda fyrir haustið áætlun um hvernig þau hyggist nýta slíkar samstarfs- og hagræðingaheimildir og áætlaðan langtímaávinning neytenda og bænda. Ríkið stuðli að slíkri þróun með úreldingar- eða umbreytingastyrkjum. Á þessu hagræðingartímabili yrði sláturleyfishöfum skylt að tryggja bændum opinberlega ákvarðað lágmarksverð a.m.k. til kinda – og nautakjötsframleiðenda. [...] Þó svo slík heimild sé að lögum undan þægt ákvæði frá samkeppnislöggjöfinni mælir hópurinn með því að beiting heimildarinnar og skilmálar henni tengdir verði unnir í samráði við Samkeppniseftirlitið og þar gætt sérstaklega að því að tryggja samningsstöðu bænda.

Bændasamtökin taka undir það áhersluatriði sem sett er fram um málið í samráðsgátt að horft verði til fyrirkomulags í bæði Noregi og ESB. Í því samhengi verði þó að hafa í huga að starfsskilyrði frumframleiðenda (bænda) á Íslandi og frumframleiðenda í þessum ríkjum eru ekki fyllilega samanburðarhæf vegna ólíkra stuðningskerfa og því mikilvægt að horft sé til allra þátta sem áhrif geta haft á verðmyndun til þeirra.

Telja samtökin mikilvægt að fá svör við eftirfarandi spurningum varðandi áform þessi til að hægt sé að taka afstöðu til nánari útfærslu á málinu:

- Þær afurðastöðvar sem eru í rekstri eru starfræktar í ýmsum félagiformum. Hvað er átt við með framleiðendafélögum og um hvers konar félagiform er að ræða?
- Falla einhverjar núverandi afurðastöðva undir þá skilgreiningu að vera framleiðendafélög?

- c) Ef núverandi afurðastöðvar falla ekki undir skilgreiningu sem framleiðendafélög, hvernig sér ráðuneytið fyrir sér að ný félög verði fjármögnuð?
- d) Ef núverandi afurðastöðvar falla undir skilgreiningu sem framleiðendafélög, hvaða skilyrði verður þeim þá gert að uppfylla vilji þau sameina starfsemi sína?
- e) Hvernig sér ráðuneytið fyrir sér að nýir bændur fái aðkomu að framleiðendafélögum?
- f) Verður Bændasamtökunum, sem er sá aðili sem er í forsvari fyrir frumframleiðendur, veitt ótvíræð heimild með lagabreytingu þessari til að taka beinan þátt í umræðu um afurðaverð þegar verð til frumframleiðenda stendur ekki undir framleiðslukostnaði?

Bændasamtök Íslands eru í forsvari fyrir frumframleiðendur í landbúnaði. Það er álit samtakanna að mikilvægt sé að það markmið náist að færri krónur fari í milliliði og fleiri krónur til frumframleiðenda, sem jafnframt skili sér til neytenda, en þessu markmiði má ná með því að hagræðing eigi sér stað í allri keðjunni frá bónda í búð.

Vísast að öðru leiti til umsagnar Bændasamtakanna um mál nr. 216/2022 (hagræðing í sláturiðnaði). Í þeirri umsögn er meðal annars fjallað um núverandi heimildir til samvinnu og þá hagræðingu sem náð var á árum áður með úreldingu sláturhúsa og því velt upp hvort sú leið geti verið álitleg í dag.

Að því sögðu eru fulltrúar Bændasamtakanna reiðubúnir til frekara samráðs og samtals um þau atriði sem fram koma í umsögn þessari.

Virðingarfyllst
f.h. Bændasamtaka Íslands

Hilmar Vilberg Gylfason, yfirlögfræðingur